

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Recensie | Beeldende kunst

Vakman met scherp oog voor compositie en detail

Expositie Chas Gerretsen werkte in Vietnam, Chili en Hollywood en heeft nu een oeuvre-expositie in het Fotomuseum in Rotterdam.

Voor het eerst organiseert het Nederlands Fotomuseum een overzicht van

een nog levende collectiefotograaf van wie het museum het archief beheert: Chas Gerretsen (1943). Omdat hij zelden in Nederland was en nooit vanuit Nederland werkte kent bijna niemand hem hier. Vanaf 1961 was deze Groninger een rusteloos reiziger en avonturier; zo snel hij thuis was kreeg hij de kriebels, lees je in zijn autobiografie over een „wonderbaarlijk en vreemd leven”.

Want dat is het. Gerretsen, een rijzige verschijning met een onafscheidelijke bush hat, was krokodillenjager in Australië, cowboy in Texas, oorlogsfotograaf in Vietnam, Cambodja en Chili, paparazzo in Hollywood. Een man die snel verveeld raakte; begin jaren negentig gaf hij de brui aan de fotografie en werd schipper van zijn zeiljacht *Psyche*. Zijn archief van 52.000 afdrukjes en negatieven en 30.000 kleurendia's belandde in de kluis van het Fotomuseum te Rotterdam.

Daar trof een medewerker recent prachtige foto's aan die Gerretsen in 1976 op de set van speelfilm *Apocalypse Now* had gemaakt. Regisseur Francis Ford Coppola wilde indertijd een echte Vietnam-fotograaf. Toen ik Gerretsen twee jaar geleden [sprak naar aanleiding](#) van een [documentaire](#) en een mini-expositie vond Gerretsen het hoogste tijd voor een overzichtsexpositie. Welke Nederlandse fotograaf had zo succesvol zulk uiteenlopend werk gedaan?

Vakman met uitstekend oog voor compositie, detail en 'het moment'

Ruim twee jaar later is het zover, in een expositie waar *Apocalypse Now* een van de zwaartepunten vormt. Gerretsen ziet de betovering van Hollywoodfilms als reden voor zijn *Wanderlust*: als 18-jarige rebel en mislukte scholier wilde hij groot en meeslepend leven. Een tweede zwaartepunt zijn de negen maanden die hij in 1973 als freelancer in Chili werkte en waar hij legendarische foto's maakte van Pinochets coup tegen de linkse president Allende.

In Chili zien we een vakman aan het werk met een uitstekend oog voor compositie, detail en ‘het moment’: hurkend tussen Pinochets soldaten onder vuur van presidentiële scherpschutters, achter een zwarte hond die wantrouwig staart naar Allendes rokende paleis. Die laatste foto – „de zwarte hond van de revolutie” – werd vrij bekend, maar niet zo iconisch als het portret van Pinochet na de staatsgreep, tijdens een dankdienst in de kathedraal. Omringd door een falanx hoge militairen poseert de kersverse dictator als Godfather op een stoel: met zonnebril, strakke kaken, armen uitdagend gevouwen, pet op schoot. Een acteur, herinnert Gerretsen zich: Pinochet was zo blij met die foto dat hij op audiëntie mocht om hem in de rol van milde familieman vast te leggen. Nu geldt die iconische foto als belichaming van het kwaad. „Naar jou wordt geen straat vernoemd”, luidt het meesmuilend onderschrift op een poster van die foto.

Of Gerretsen voor die poster werd betaald? **Als vogelvrije freelancer is veel van zijn werk verdonkermaand: Gerretsen schat dat zo’n 80.000 foto’s verdwenen. Uit de tienduizenden foto’s die resteren, koos gastconservator Iris Sikking zo’n tweehonderd beelden die samen een indruk geven van een fascinerend leven én oeuvre. Want *In de hoofdrol Chas Gerretsen* is ook een introductie die chronologisch zijn groei volgt als fotograaf.**

Oorlogsreporter werd Gerretsen op de bonnefooi, maak je op uit zijn autobiografie die niet doet aan introspectie maar voort dendert in de geest van Hemingway, Kuifje en *Ik Jan Cremer*. Waar zijn rusteloosheid vandaan komt – het Amerikaanse leger ontsloeg Gerretsen in 1965 na een paar maanden vanwege een „ernstige geschiedenis van nomadisme” – is hem zelf ook een raadsel. Nieuwsgierigheid en een *happy go lucky*-houding brachten hem in 1968 in Vietnam vlak na het bloedige Tet-offensief: hij voelde zich thuis in dat gekkenhuis, ritselde een perskaart, werd geluidsman en cameraman en raakte bevriend met de fotografen Dana Stone en Sean Flynn, de zoon van filmster Errol Flynn. Stone ruilde een oude Nikon-camera tegen een pistool: zijn loopbaan als freelancer voor UPI, Time, Newsweek kon beginnen. Hij vertrok in 1969, keerde in 1970 terug naar Cambodja, waar hij een hachelijk avontuur beleefde op patrouille tegen de

Rode Khmer naar tempelcomplex Angkor Wat. Later, in Latijns Amerika, maakte hij als persfotograaf zijn beste werk, waarna cameraman Vittorio Storare hem op de set van *Apocalypse Now* de kneepjes van de kunstmatige belichting leerde en hij glamourfotograaf in Hollywood werd.

Het is een leven zo bont en avontuurlijk dat Nederlanders al snel geneigd zijn het met een korreltje zout te nemen. Bij *In de hoofdrol Chas Gerretsen* lijken foto's - Gerretsen met een krokodil, zijn perskaart uit Vietnam, in actie in Chili - zijn toegevoegd om te bewijzen dat het allemaal echt gebeurd is. Want dat is zo. Niet iedereen heeft genoeg aan Groningen.

Coen van Zwol

Een versie van dit artikel verscheen ook in [NRC Handelsblad van 21 oktober 2021](#)